

این رخداد با کاهش قابل ملاحظه آبدهی رودخانه ولگا هم‌زمان بوده که 80 درصد ورودی خزر را تأمین می‌کند. افزایش تبخیر و حرارت آب از عوامل دیگر هستند.

دریای خزر با «فاجعه» روبرو است؛

تصاویر ماهواره‌ای به خوبی نشان می‌دهد که چگونه تراز آب دریای خزر در نیمه شمالی طی سال‌های متمادی کاهش یافته و به پایین‌ترین میزان خود در ۳۰ سال اخیر رسیده است.

به گزارش اسپادانا خبر، خبرگزاری تسنیم در گزارشی نوشته است:

با افت ۹ متری آب حدود ۲۴ درصد از مساحت سطح خزر کوچک خواهد شد.

دریای خزر که با نام‌های دریای مازندران یا دریای کاسپین نیز مشهور است، دریاچه‌ای است که از جنوب به ایران، از شمال به روسیه، از غرب به جمهوری آذربایجان و روسیه و از شرق به ترکمنستان و قزاقستان راه دارد. دریای خزر در گذشته بخشی از دریای تتیس بود که اقیانوس آرام را به اقیانوس اطلس متصل می‌کرد اما در نهایت با حرکت ورقه‌های زمین بین خشکی‌ها محصور شد. این دریاچه با مساحت 43 هزار و 800 کیلومتر مربع بزرگ‌ترین دریاچه آب شور جهان است. کم‌عمق‌ترین ناحیه این دریاچه با عمق 25 متر در منطقه شمالی است و عمیق‌ترین مناطق در قسمت مرکزی و جنوبی واقع شده که در بعضی از مناطق جنوبی 900 الی 1000 متر عمق دارد. دریای خزر در سال‌های اخیر توسط عواملی مختلفی از جمله آلودگی‌های نفتی، ورود فاضلاب، آلودگی‌های پلاستیکی و... تهدید می‌شود اما در میان همه تهدیدات «کاهش تراز آب» دریای خزر در حال حاضر اصلی‌ترین تهدید این دریا محسوب می‌شود. تصاویر ماهواره‌ای اصلی‌ترین منبع سنجش تراز آب دریای خزر هستند و بر اساس آخرین تصاویر کاهش تراز آب دریای خزر در قسمت شمالی این دریاچه کاملاً مشهود است. این تصاویر روند کاهش تراز آب دریای خزر را از سال 1379 تا 16 تیر ماه 1402 رصد کرده است.

با توجه به اینکه قسمت‌های جنوبی دریای خزر عمق بیشتری دارد کاهش تراز آب در نیمه شمالی بیشتر از نیمه جنوبی به چشم می‌خورد.

سال 2020 میلادی، مقاله‌ای با عنوان «طرف دیگر سطح تراز آب دریاها» در نشریه نیچر آلمان چاپ شد که نتایج پژوهش‌های آن نشان می‌دهد بر اساس سناریوهای مختلف، سطح آب دریای خزر تا پایان قرن حاضر 9 تا 18 متر پایین خواهد آمد. این پژوهش می‌گوید که دریای خزر با «فاجعه» روبرو است.

بر اساس این گزارش طی سه دهه گذشته سطح دریای خزر مقداری افت کرده اما تبخیر زیاد آب، یخ نیستن دریای خزر طی زمستان در مناطق شمالی و عدم تعادل در میزان آب‌های ورودی باعث خواهد شد که تا پایان قرن حداقل 9 متر از سطح آب دریا کاهش یابد و این رقم حتی می‌تواند به 18 متر برسد.

گزارش یاد شده چنین سناریویی را تهدید زیست‌محیطی نامیده و می‌گوید سطح دریای خزر به صورت فزاینده‌ای پایین‌تر می‌آید و شتاب کاهش آب در حال افزایش است، با توجه به اینکه آب‌های بخش روسیه و ترکمنستان خزر کم عمق است با افت 9 متری آب حدود 24 درصد از مساحت سطح خزر کوچک خواهد شد و اگر 18 متر آب افت کند 34 درصد از سطح این دریاچه خشک خواهد شد.

دکتر مجتبی ذوالجودی، معاون محیط زیست دریایی و تالاب‌های سازمان حفاظت محیط زیست گفت:

طبق گزارش مؤسسه تحقیقات آب و وزارت نیرو، سطح آب دریای خزر پس از بالاترین تراز خود در 80 سال اخیر که در سال 1374 میلادی اتفاق افتاد با سیری غیریکنواخت در حال کاهش است. بیشترین میزان این کاهش نیز در بازه زمانی سال‌های 1387 تا 1394 میلادی به وقوع پیوسته و این رخداد با کاهش قابل ملاحظه آبدهی رودخانه‌های مهم شمالی از جمله رودخانه ولگا هم‌زمان بوده است البته طی سال‌های اخیر افزایش دمای هوا و اثرگذاری آن بر میزان تبخیر و هدر رفت آب در روند تغییرات سالانه و نوسانات آب تأثیر داشته است.

طبق گزارش مؤسسه تحقیقات آب و وزارت نیرو، سطح آب دریای خزر پس از بالاترین تراز خود در 80 سال اخیر که در سال 1374 میلادی اتفاق افتاد با سیری غیریکنواخت در حال کاهش است. بیشترین میزان این کاهش نیز در بازه زمانی سال‌های 1387 تا 1394 میلادی به وقوع پیوسته و این رخداد با کاهش قابل ملاحظه آبدهی رودخانه‌های مهم شمالی از جمله رودخانه ولگا هم‌زمان بوده است البته طی سال‌های اخیر افزایش دمای هوا و اثرگذاری آن بر میزان تبخیر و هدر رفت آب در روند تغییرات سالانه و نوسانات آب تأثیر داشته است.

ورودی آب‌های سطحی حدود 74 تا 85 درصد آب ورودی خزر را تأمین می‌کند که طبق برآوردها رودخانه ولگا با حدود 250 میلیارد مترمکعب از کل 320 میلیارد مترمکعب آب ورودی از طریق آب‌های سطحی حدود 80 درصد آب ورودی به خزر را تأمین می‌کند.

با توجه به نقش ولگا در تأمین آب خزر کاهش آبدهی این رودخانه در کنار عوامل طبیعی از جمله افزایش تبخیر آب خزر و افزایش حرارت آب (دمای آب خزر در سال 1400 نسبت به میانگین بلند مدت 1 درجه افزایش یافته است) از مهم‌ترین عوامل کاهش تراز و پسروی آب خزر در سال‌های اخیر هستند.

سیده معصومه بنی‌هاشمی، سرپرست مرکز ملی مطالعات و تحقیقات دریای خزر نیز گفته:

در یک بازه 99 ساله تراز آب دریای خزر 25 متر بیلان منفی داشته است و از سال 1930 که دوره شروع سدسازی‌ها بود کاهش تراز آب به طول سه متر رخ داده است. سالانه یک متر از سطح آب دریای خزر معادل 380 میلیارد مترمکعب بر اثر تبخیر از دست می‌رود و این میزان تبخیر در سواحل جنوبی خزر بیشتر از دیگر مناطق خواهد بود.

کاهش تراز اکولوژیک دریای خزر واکنش رئیس سازمان حفاظت محیط زیست را نیز در پی داشت و سلاجقه در این خصوص با اشاره به کاهش ورودی‌های دریای خزر از سوی کشورهای همسایه گفته است:

مخصوصاً ورودی رود ولگا بسته شده است. از طرفی میزان بارش در کل حوزه آبخیز دریای خزر کاهش یافته است. ورودی دریای خزر کاهش یافته و تراز آب دریا در حال پایین رفتن است و در برخی آمار اعلام شده که قریب یک متر در 4 - 5 سال اخیر دریا عقب‌نشینی داشته و در سال به طور میانگین دریای خزر 20 سانتی‌متر عقب‌نشینی می‌کند.

به گفته کارشناسان کاهش تراز دریای خزر علاوه بر تهدیدات محیطی زیستی و نابودی گونه‌های ارزشمند گیاهی و جانوری خطری برای امنیت غذایی کشورها محسوب می‌شود. بحران‌های اقتصادی و مشکلات در تأمین انرژی به واسطه غرقاب شدن چاه‌های نفتی نیز دیگر پیامد این موضوع است.

سازمان فضایی ایران کاهش سطح آب دریای خزر را تایید کرد

سخنگوی سازمان فضایی ایران گفت:

سازمان فضایی ایران تایید کرد که کاهش سطح آب دریای خزر در سال 1400 به پایین‌ترین میزان در 30 سال اخیر رسید. این کاهش در حالی است که در سال 1374 تراز آب دریا به بالاترین میزان خود در 80 سال اخیر رسید. سخنگوی سازمان فضایی ایران گفت: کاهش سطح آب دریای خزر در سال 1400 به پایین‌ترین میزان در 30 سال اخیر رسید. این کاهش در حالی است که در سال 1374 تراز آب دریا به بالاترین میزان خود در 80 سال اخیر رسید.

دریاچه خزر در ۳۰ سال اخیر کمترین میزان آب را تجربه کرده است. این کاهش آب به دلیل خشکسالی و کمبود بارش در منطقه است. همچنین، برداشت بی‌محابا آب از دریاچه و کاهش سطح آب‌های زیرزمینی در اطراف دریاچه نیز در کاهش سطح آب دریاچه نقش داشته است. این وضعیت می‌تواند به کاهش تنوع زیستی و آسیب به اکوسیستم دریاچه منجر شود.

برچسب‌ها: [محیط زیست](#) [1]
[بحران آب](#) [2]